

दर्जेदार विश्लेषणात शिवाजी विद्यापीठ अग्रेसर

आय-स्टेमच्या पोर्टलवर संशोधकांकडून सर्वाधिक नोंदणी : डॉ. राजेंद्र सोनकवडे यांची माहिती

प्रतिनिधी

कोल्हापूर

अल्पावधीत गतिमान व दर्जेदार संशोधकीय नमुना विश्लेषण करण्यात शिवाजी विद्यापीठातील सुविधा केंद्रातील तीन अत्याधुनिक उपकरणांना देशभरातील संशोधकांनी पसंती दिली आहे. या उपकरणांसाठी भारत सरकारतर्फे विकसित पंतप्रधानांच्या प्रमुख वैज्ञानिक सल्लागारांच्या 'इंडियन सायन्स, टेक्नॉलॉजी अँड इंजिनिअरिंग फॅसिलिटीज मॅप (आय-स्टेम) या पोर्टलवर सर्वाधिक नोंदणी झाली आहे. 'आय-स्टेम'च्या अधिकृत ट्विटर हँडलवरून झाली, अशी माहिती सुविधा केंद्राच्या सैफ-डीएसटीचे प्रमुख डॉ. राजेंद्र सोनकवडे यांनी दिली.

नवी दिल्ली भारत सरकार पंतप्रधानांचे वैज्ञानिक सल्लागार यांच्यासह विविध वैज्ञानिक विभागांमार्फत देशातील विविध संस्थांना

अत्याधुनिक शास्त्रीय उपकरणे देण्यात येतात. या उपकरणांवरील पृथक्करणासाठी 'आय-स्टेम'चे (बंगळूरु) पोर्टल निरीक्षण व नोंदणी सुविधा प्रदान करते. या पोर्टलवर देशभरातील २ हजार २७७ संस्थांची २५ हजार ८८९ शास्त्रीय उपकरणे नोंद आहेत. राज्यातून १७२ संस्थांनी केलेल्या नोंदणीत शिवाजी विद्यापीठाचा समावेश आहे. विद्यापीठातील मध्यवर्ती सुविधा केंद्रातील (सीएफसी) सोफिस्टिकेटेड अॅनालिटिकल इन्स्ट्रुमेंट फॅसिलिटी (सैफ-डीएसटी) केंद्रातील एक्स रे पॉवर डिफ्रॅक्शन (एक्सआरडी), फोरियर ट्रान्सफॉर्म इन्फ्रारेड स्पेक्ट्रोमीटर (एफटीआयआर), थर्मोग्रॅव्हिमेट्रिक अॅनालायझर-डिफ्रॅक्शन थर्मल अॅनालिसिस-डिफ्रॅक्शन स्कॅनिंग कॅलोरीमीटर (टीजीए-डीटीए-डीएससी) या उपकरणांची सर्वाधिक मागणी म्हणून

नोंद झाली आहे. देशभरातील संशोधक 'आय-स्टेम' पोर्टलद्वारे सैफ-सीएफसी-डीएसटी विभागांमध्ये नमुना पृथक्करणासाठी पाठवत आहेत.

विद्यापीठाच्या मध्यवर्ती सुविधा केंद्रात एकूण १४ आधुनिक शास्त्रीय विश्लेषक उपकरणे आहेत. 'आय-स्टेम'कडून प्रत्येक उपकरणाला कोड दिला आहे. त्यामुळे संशोधकांना संपूर्ण पृथक्करणासाठी पोर्टलवर बुकिंग करणे सुलभ होते. सैफ-डीएसटीकडील एक्सआरडी, एफटीआयआर आणि टीजीए-डीटीए-डीएससी या तीन

आधुनिक उपकरणांचा लाभ सर्वदूर होणे महत्त्वाचे : कुलगुरू

डॉ. डी. टी. शिर्के

सैफ-डीएसटी येथे अत्याधुनिक उपकरणे संशोधकीय पृथक्करणासाठी वापरली जातात. विद्यापीठाशिवाय आय-स्टेमच्या माध्यमातून देशभरातील संशोधकांनाही विश्लेषणासाठी या उपकरणांचा लाभ होत आहे, ही अभिमानाची बाब आहे. केंद्रप्रमुख डॉ. राजेंद्र सोनकवडे आणि त्यांचे सर्व सहकारी त्यासाठी अभिनंदनास पात्र आहेत.

उपकरणांवर नमुन्यांचे पृथक्करण कमी वेळेत करून देण्यात येते. एक्सआरडी (कोड- २७३४६९३) साठी ७२६ सॅम्पलचे, एफटीआयआरसाठी (कोड- २७३४६२५) ३१९ सॅम्पलचे तर टीजीए-डीटीए-डीएससी (कोड- २७३४६२४) साठी २०६ सॅम्पलचे असे एकूण १२५१ सॅम्पलच्या पृथक्करणासाठी बुकिंग झाले आहे. तीन उपकरणांमधून कोणते विश्लेषण होते

सैफ-सीएफसी-डीएसटी केंद्रातील

एक्सआरडी उपकरणाद्वारे रासायनिक पदार्थांमधील अणूंची रचना, आकार, प्रकार हे गुणधर्म अभ्यासले जातात. एफटीआयआर उपकरण पदार्थांच्या रासायनिक गुणधर्मातील घटक (Functional group) कोणता हे शोधून काढण्यास उपयुक्त ठरते. टीजीए-डीटीए-डीएससी हे उपकरण पदार्थांवर होणारा उष्णतेचा परिणाम आणि तत्सम गुणधर्मांच्या अनुषंगाने विश्लेषण करते. विद्यापीठास दोन वर्षांत सुमारे ३३ लाखांचे शुल्क

तत्परता व पारदर्शकतेमुळे

विद्यापीठाला पसंती : प्र-कुलगुरू

सैफ-सीएफसी-डीएसटी केंद्रामधील अद्यावत उपकरणांच्या विश्लेषकांद्वारे मिळणारी अखंडित सेवा हे केंद्राचे वैशिष्ट्य आहे. येथे आलेल्या सॅम्पलचे गतिमान पद्धतीने पृथक्करण करण्यास प्राधान्य दिले जाते. त्यामुळेच आय-स्टेम पोर्टलवरही संपूर्ण बुकिंगची पृथक्करणाबाबतची पारदर्शकतेमुळे आय-स्टेम पोर्टलद्वारे देशभरातून उच्चांकी सॅम्पलचे बुकिंग झाले आहे.

सैफ-सीएफसी-डीएसटी केंद्रातील विविध १४ उपकरणांद्वारे करण्यात आलेल्या विश्लेषणातून सन २०२१-२२ मध्ये १० लाख ३३ हजार ७०० आणि २०२२-२३ या वर्षांमध्ये २३ लाख २८ हजार ४६९ असे एकूण ३३ लाख ६२ हजार १६९ रुपयांचे शुल्क प्राप्त झाले आहे.

'आय-स्टेम'च्या पोर्टलवर संशोधकांकडून सर्वाधिक नोंदणी दर्जेदार नमुना विश्लेषणात विद्यापीठ अग्रेसर

सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. ३० : अल्प कालावधीत गतिमान, दर्जेदार संशोधकीय नमुना विश्लेषण करून देण्यामध्ये शिवाजी विद्यापीठाच्या मध्यवर्ती सुविधा केंद्रातील तीन अत्याधुनिक उपकरणांना देशभरातील संशोधकांची पसंती लाभत आहे. या उपकरणांसाठी केंद्र सरकारतर्फे विकसित पंतप्रधानांच्या प्रमुख वैज्ञानिक सल्लागारांच्या 'इंडियन सायन्स, टेक्नॉलॉजी अँड इंजिनिअरिंग फॅसिलिटीज मॅप' (आय-स्टेम) या पोर्टलवर सर्वाधिक नोंदणी प्राप्त झाली आहे, अशी माहिती विद्यापीठाच्या मध्यवर्ती सुविधा केंद्राच्या सैफ-डीएसटीचे प्रमुख डॉ. राजेंद्र सोनकवडे यांनी दिली.

महाराष्ट्रातून १७२ संस्थांनी या पोर्टलवर नोंदणी केली आहे. यामध्ये शिवाजी विद्यापीठाचाही समावेश आहे. पोर्टलवरील

माहितीनुसार, भारतात संशोधकीय नमुना विश्लेषणासाठी आठ उपकरणे सर्वाधिक वापरली जातात. त्यामध्ये विद्यापीठातील मध्यवर्ती सुविधा केंद्रातील (सीएफसी) सोफिस्टिकेटेड ऑनॅलिटिकल इन्स्ट्रुमेंट फॅसिलिटी (सैफ-डीएसटी) केंद्रातील एक्स रे पॉवर डिफ्रॅक्शन (एक्सआरडी), फोरियर ट्रान्सफॉर्म इन्फ्रारेड स्पेक्ट्रोमीटर (एफटीआयआर), थर्मोग्रॅव्हिमेट्रिक अॅनालायझर-

डिफ्रॅक्शन थर्मल अॅनालिसिस
-डिफ्रॅक्शन स्कॅनिंग कॅलोरीमीटर

शिवाजी विद्यापीठाच्या मध्यवर्ती सुविधा केंद्रामधील सैफ-डीएसटी येथे अत्याधुनिक स्वरूपाची उपकरणे आहेत. आय-स्टेमच्या माध्यमातून देशभरातील संशोधकांनाही त्यांच्या संशोधनाच्या विश्लेषणासाठी या उपकरणांचा लाभ होत आहे आणि त्यासाठी सर्वाधिक मागणी नोंदविली जात आहे, ही अत्यंत अभिमानाची बाब आहे. केंद्रप्रमुख डॉ. सोनकवडे आणि त्यांचे सर्व सहकारी त्यासाठी अभिनंदनास पात्र आहेत.
-डॉ. दिगंबर शिर्के, कुलगुरू

(टीजीए-डीटीए-डीएससी) या उपकरणांची सर्वाधिक मागणी असणारी व सेवा प्रदान करणारी उपकरणे म्हणून नोंद झाली आहेत. 'आय-स्टेम'च्या अधिकृत ड्रिटर हॅडलवरून ही माहिती दिली आहे. विद्यापीठाच्या मध्यवर्ती सुविधा केंद्राच्या सातत्यपूर्ण संचालनासाठी कुलगुरू डॉ. दिगंबर शिर्के, प्र-कुलगुरू डॉ. प्रमोद पाटील,

या उपकरणांमधून कोणते विश्लेषण होते?

■ एक्सआरडी उपकरणाद्वारे संशोधकांनी बनवलेल्या रासायनिक पदार्थांमधील अणूंची रचना, त्यांचा आकार, प्रकार हे गुणधर्म अभ्यासले जातात. एफटीआयआर उपकरण पदार्थाच्या रासायनिक गुणधर्मातील घटक कोणता आहे, हे शोधून काढण्यासाठी अतिशय उपयुक्त ठरते. टीजीए-डीटीए-डीएससी हे उपकरण पदार्थावर कमी अधिक प्रमाणात होणारा उष्णतेचा परिणाम आणि तत्सम गुणधर्माच्या अनुषंगाने माहिती विश्लेषित करण्याच्या कामी उपयुक्त ठरते. विद्यापीठात १२५१ नमुन्यांची पृथक्करण, विश्लेषणासाठी नोंदणी झाली आहे.

दोन वर्षात सुमारे ३३ लाखांचे शुल्क

■ विद्यापीठाच्या सैफ-सीएफसी-डीएसटी केंद्रातील विविध १४ उपकरणांद्वारे करण्यात आलेल्या विश्लेषणातून सन २०२१-२२ आणि सन २०२२-२३ या दोन आर्थिक वर्षांमध्ये अनुक्रमे रुपये १०,३३,७०० आणि रुपये २३,२८,४६९ असे एकूण ३३ लाख ६२ हजार १६९ रुपयांचे शुल्क प्राप्त झाले आहे.

कुलसचिव डॉ. विलास शिंदे आदींचे सहकार्य लाभत असल्याने हे यश मिळविणे शक्य झाल्याची भावना डॉ. सोनकवडे यांनी व्यक्त केली. आय-स्टेम पोर्टलवरही संप्ल बुकिंगची तत्परता, पृथक्करणाच्या बाबतीतील

पारदर्शकता व विश्वासाहता या बाबींमुळेच आय-स्टेम पोर्टलद्वारे देशभरातून उच्चांकी संप्लचे बुकिंग या केंद्राला लाभत आहे, अशी प्रतिक्रिया प्र-कुलगुरू डॉ. प्रमोद पाटील यांनी व्यक्त केली.

शिवाजी विद्यापीठ 'रिसर्च अॅनालिसिस' मध्ये अग्रेसर

'आय-स्टेम'च्या पोर्टलवर तीन उपकरणांची सर्वाधिक नोंदणी; देशातील संशोधकांकडून मागणी

कोल्हापूर : पुढारी वृत्तसेवा

अल्प कालावधीत गतिमान व दर्जेदार संशोधकीय नमुना विश्लेषण (रिसर्च अॅनालिसिस) करून देण्यामध्ये शिवाजी विद्यापीठाच्या मध्यवर्ती सुविधा केंद्रातील एक्सआरडी, टीजीए-डीटीए-डीएससी, एफटीआयआर या अत्याधुनिक उपकरणांना देशभरातील संशोधकांची पसंती लाभत आहे. भारत सरकारतर्फे विकसित पंतप्रधानांच्या प्रमुख वैज्ञानिक सल्लागारांच्या 'इंडियन सायन्स, टेक्नॉलॉजी अँड इंजिनिअरिंग फॉसिलिटीज मॅप' (आय-स्टेम) पोर्टलवर सर्वाधिक नोंदणी झाली आहे. 'आय-स्टेम'च्या अधिकृत ट्रिटर हॅडलवरून याची माहिती दिली आहे.

पंतप्रधानांचे वैज्ञानिक सल्लागार यांच्यासह विविध वैज्ञानिक विभागामार्फत देशातील विविध संस्थांना अत्याधुनिक शास्त्रीय उपकरणे देण्यात येतात. उपकरणांवरील पृथक्करणासाठी 'आय-स्टेम'चे (बंगळूर) पोर्टल निरीक्षण व नोंदणी सुविधा प्रदान करते. पोर्टलवर देशभरातील २२७७ संस्थांची २५ हजार ८८१ शास्त्रीय उपकरणे नोंद असून महाराष्ट्र चौथ्या क्रमांकावर

कोल्हापूर : शिवाजी विद्यापीठाच्या सैफ-डीएसटी केंद्रातील एक्सआरडी, टीजीए-डीटीए-डीएससी एफटीआयआर महत्त्वाची उपकरणे.

आहे. भारतात संशोधकीय नमुना विश्लेषणासाठी आठ उपकरणे सर्वाधिक वापरली जातात. विद्यापीठातील मध्यवर्ती सुविधा केंद्रातील (सीएफसी)

सोफिस्टिकेटेड अॅनालिटिकल इन्स्ट्रुमेंट फॅसिलिटी (सैफ-डीएसटी) केंद्रातील एक्स रे पॉवर डिफ्रॅक्शन (एक्सआरडी), फोरियर ट्रान्स्फॉर्म इन्फ्रारेड स्पेक्ट्रोमीटर (एफटीआयआर), थर्मोग्रॅव्हिमेट्रिक अॅनालायझर- डिफ्रॅक्शनल थर्मल अॅनालिसिस-डिफ्रॅक्शनल स्कॅनिंग कॅलोरीमीटर (टीजीए-डीटीए-डीएससी) या तीन उपकरणांची

सर्वाधिक मागणी असणारी व सेवा प्रदान करणारी उपकरणे म्हणून नोंद झाली आहे. सैफ-सीएफसी-डीएसटी केंद्रामध्ये उपलब्ध अद्ययावत उपकरणे,

त्यांची सुस्थिती तत्परता व पारदर्शकता यामुळेच विद्यापीठाला पसंती मिळत असल्याचे प्र-कुलगुरू डॉ. पी. एस. पाटील यांनी सांगितले. १२५१ नमुन्यांची विश्लेषणासाठी नोंदणी विद्यापीठाच्या मध्यवर्ती सुविधा केंद्रात १४ आधुनिक शास्त्रीय विश्लेषक उपकरणे आहेत. 'आय-स्टेम'कडून प्रत्येक उपकरणास कोड दिले आहेत. सैफ-डीएसटीकडील

तीन उपकरणांमधून असे होते विश्लेषण

सैफ-सीएफसी-डीएसटी केंद्रामधील तीन उपकरणांस विश्लेषणासाठी सर्वाधिक मागणी आहे. एक्सआरडी उपकरणाद्वारे संशोधकांनी बनवलेल्या रासायनिक पदार्थांमधील अणूंची रचना, त्यांचा आकार, प्रकार हे गुणधर्म अभ्यासले जातात. एफटीआयआर उपकरण पदार्थांच्या रासायनिक गुणधर्मातील घटक कोणता आहे हे शोधून काढण्यासाठी उपयुक्त आहे. टीजीए-डीटीए-डीएससी उपकरण पदार्थांवर कमी अधिक प्रमाणात होणारा उष्णतेचा परिणाम, तत्सम गुणधर्मांच्या अनुषंगाने माहिती विश्लेषण करण्यासाठी उपयुक्त ठरते.

एक्सआरडी, एफटीआयआर, टीजीए-डीटीए-डीएससी उपकरणांसाठी कमी वेळेमध्ये सर्वाधिक बुकिंग नोंद झाले आहेत. नमुन्यांचे पृथक्करण कमी वेळेत करून देण्यात येते. आतापर्यंत १२५१ नमुन्यांची विश्लेषणासाठी नोंद झाली आहे. सैफ-सीएफसी-डीएसटी केंद्रातील १४ उपकरणांद्वारे केलेल्या विश्लेषणातून २०२१-२२ व २०२२-२३ या आर्थिक वर्षांमध्ये १० लाख ३३ हजार ७०० रुपये आणि २३ लाख २८ हजार ४६९ असे मिळून ३३ लाख ६२ हजार १६९ रुपयांचे शुल्क प्राप्त झाल्याची माहिती सैफ-डीएसटीचे प्रमुख डॉ. राजेंद्र सोनकवडे यांनी दिली.

“

शिवाजी विद्यापीठाच्या मध्यवर्ती सुविधा केंद्रामधील सैफ-डीएसटी येथे अत्याधुनिक स्वरूपाची १४ उपकरणे असून महत्त्वाच्या संशोधकीय पृथक्करणासाठी वापरली जातात. विद्यापीठासह आय-स्टेमच्या माध्यमातून देशभरातील संशोधकांना त्यांच्या संशोधनाच्या विश्लेषणासाठी याचा लाभ होत आहे. त्यासाठी सर्वाधिक मागणी नोंदविली जाणे ही अभिमानाची बाब आहे.
- डॉ. डी. टी. शिर्के,
कुलगुरू, शिवाजी विद्यापीठ

विद्यापीठाचा आय.आय.टी.एम. समवेत सामंजस्य करार

कोल्हापूर:- केंद्रीय पृथ्वी विज्ञान मंत्रालयाच्या इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ ट्रॉपिकल मेट्रोलॉजी (आय.आय.टी.एम.) या आघाडीच्या संस्थेसमवेत शिवाजी विद्यापीठाने सामंजस्य करार केला आहे. या करारामुळे हवा मानविषयक आधुनिक संशोधनाच्या अनुषंगाने दोन्ही संस्थांमध्ये आदानप्रदान होणार आहे. आयआयटीएम ही देशातील एक प्रमुख वैज्ञानिक संशोधन संस्था आहे. ही संस्था हवामान आणि हवामान अंदाज सुधारण्यासाठी आवश्यक असलेल्या महासागरीय वातावरण प्रणालीच्या विविध पैलूंच्या अनुषंगाने संशोधनकार्य करत आहे. हि संस्था भारत सरकारच्या पृथ्वी विज्ञान मंत्रालयाच्या अंतर्गत कार्यरत आहे. शिवाजी विद्यापीठात कुलगुरू डॉ. दिगंबर शिंदे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत सामंजस्य करार करण्यात आला. या कराराचा मुख्य उद्देश दोन्ही संस्थांमध्ये सहयोगी संघटन स्थापन करणे हा आहे. याचा दोन्ही संस्थांमधील पुढील संशोधन कार्यासाठी परस्पर फायदा होणार आहे. या कराराच्या माध्यमातून विद्यापीठ परिसरात आणि पन्हाळा येथील विद्यापीठाच्या अवकाश संशोधन केंद्र परिसरात वेदर स्टेशन बसवण्यात येणार आहेत. पुढे टप्प्याटप्पे

याने या स्टेशनची संख्या वाढविण्यात येईल. याचा लाभ वातावरणातील तापमान, पर्जन्य, आर्द्रता अशा विविध घटकांचे मोजमाप करण्यासाठी होणार आहे. आजकाल ग्लोबल वॉर्मिंग, हवामानातील बदल यामुळे महापूर, दुष्काळ, दरडी कोसळणे आदी अनेक नैसर्गिक संकटे येताना दिसतात. या कराराच्या माध्यमातून अशा विविध बाबींविषयी दोन्ही संस्थांमध्ये संशोधन केले जाईल आणि आवश्यक त्या माहितीचे आदानप्रदानही केले जाईल. या कराराचा लाभ विद्यापीठातील सेंटर फॉर क्लायमेट चेंज अँड सस्टेनॅबिलिटी स्टडीज, भूगोल, संख्याशास्त्र, गणित, पर्यावरण शास्त्र अधिविभागांसह संगणक विभागासही होईल. याखेरीज दोन्ही संस्थांमधील संशोधक, विद्यार्थी हे आदानप्रदान पद्धतीने दोन्ही संस्थांमध्ये संशोधन करू शकतील.

सामंजस्य करारावर आयआयटीएमचे संचालक डॉ. आर. कृष्णन आणि शिवाजी विद्यापीठाचे प्रबारी कुलसचिव डॉ. विलास शिंदे यांनी स्वाक्षरी केल्या. या प्रसंगी विद्यापीठाचे प्र-कुलगुरू डॉ. प्रमोद पाटील, प्रबारी कुलसचिव डॉ. विलास शिंदे तसेच हवामान बदल व शाश्वतता अभ्यास केंद्राचे समन्वयक डॉ. सचिन पन्हाळकर

उपस्थित होते. इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ ट्रॉपिकल मेट्रोलॉजी यांच्या वतीने शास्त्रज्ञ (जी) डॉ. एस. डी. पवार, शास्त्रज्ञ (एफ) डॉ.एम.एन.पाटील आणि डॉ. टी. धर्मराज, भारती विद्या पीठाच्या डॉ. पतंगराव कदम महाविद्यालयातील भौतिक शास्त्र विभागाचे प्रमुख डॉ. दादा पी. नाडे, डॉ. सोमनाथ पवार, डॉ. राजीव व्हटकर, डॉ. तुकाराम डोंगळे, डॉ. राणी पवार, डॉ. अभिजीत पाटील व सुधीर पोवार उपस्थित होते.

'हवामान बदलाच्या अनुषंगाने उपयुक्त संशोधनाला बळ देणारा करार :- शिवाजी विद्यापीठाने हवामान बदल व शाश्वतता अभ्यास केंद्राची स्थापना करून हवामान बदलाच्या अनुषंगाने संशोधनावर गांभीर्यपूर्वक लक्ष केंद्रित केले आहे. विद्यापीठाने हवामान बदलाबाबत निर्धारित केलेली शाश्वततेविकासाची उद्दिष्टे साध्य करण्याच्या दृष्टीने सदरचा करार अत्यंत महत्त्वाचा ठरणार आहे. दोन्ही संस्थांमध्ये संशोधन व आदानप्रदान सहकार्य वृद्धिंगत होऊन उपयुक्त संशोधनाला बळ देणारा ठरेल. विद्यापीठातील विविध अधिविभागातील विद्यार्थ्यांना त्यांच्या संशोधनासाठीही मोठा फायदा होईल, असे मत कुलगुरू डॉ. दिगंबर शिंदे यांनी या प्रसंगी व्यक्त केले.

शिवाजी विद्यापीठात एम.ए. योगशास्त्र अभ्यासक्रम

लोकमत न्यूज नेटवर्क

कोल्हापूर : योगशास्त्राचे उच्च शिक्षण घेऊ इच्छिणाऱ्या योगप्रेमी, जिज्ञासूंसह योग क्षेत्रात करिअर करू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी शिवाजी विद्यापीठातर्फे या वर्षापासून एम.ए. (योगशास्त्र) हा द्वैवार्षिक पदव्युत्तर अभ्यासक्रम सुरू होत असल्याची माहिती आजीवन अध्ययन व विस्तार विभागाचे संचालक डॉ. रामचंद्र पवार यांनी शुक्रवारी दिली.

विद्यापीठाच्या आजीवन अध्ययन व विस्तार अधिविभागामार्फत योगशास्त्र विषयाचा पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रम सुरू करण्याच्या प्रस्तावाला अधिकार मंडळांची मान्यता प्राप्त झाली. योग क्षेत्रामध्ये व्यावसायिक कारकीर्द घडवू

इच्छिणाऱ्यांसाठी पदवीनंतर लगेचच हा अभ्यासक्रम उपलब्ध आहे. एम.ए. योगशास्त्र अभ्यासक्रमात शरीरशास्त्र, शरीरक्रिया विज्ञान, प्राचीन व आधुनिक योग ग्रंथातील हठयोग, शास्त्रीय योग, निसर्गोपचार, आयुर्वेदाचे सिद्धांत, योग तत्त्वज्ञान, पूरक चिकित्सापद्धती, मानसशास्त्र, व्यक्तिमत्त्व विकास आदींसह सर्वसमावेशक अभ्यासक्रम आहे. या अभ्यासक्रमाचे शिक्षण घेणाऱ्या पदवीधरांना पुढे युजीसी नेट, पीएचडी करून सहायक प्राध्यापक, प्राध्यापक होता येते. याशिवाय सरकारी हॉस्पिटल, प्राथमिक आरोग्य केंद्र या ठिकाणी योग प्रशिक्षक, योग चिकित्सक इत्यादी संधी आहेत.

विद्यापीठाच्या परीक्षा आजपासून पूर्वनियोजित वेळापत्रकानुसार

कोल्हापूर : पुढारी वृत्तसेवा

शिवाजी विद्यापीठाच्या वतीने घेण्यात येणाऱ्या उन्हाळी सत्रातील पदवी, पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांच्या सर्व परीक्षा ३१ जुलैपासून पूर्वनियोजित वेळापत्रकानुसार सुरु होणार आहेत.

अतिवृष्टी व पूरस्थितीमुळे २६, २७ व २८ जुलै रोजीच्या सर्व परीक्षा पुढे ढकलण्यात आल्या होत्या. या परीक्षांचे वेळापत्रक विद्यापीठ संकेतस्थळावर लवकरच प्रसिद्ध करण्यात येईल. तथापि, ३१ जुलैपासून पूर्वनियोजित वेळापत्रकाप्रमाणे सर्व परीक्षा होतील,

याची सर्व संबंधितांनी नोंद घ्यावी. महाविद्यालय पातळीवर सर्व विद्यार्थ्यांना परीक्षा नियमित होणार असल्याचे कळविण्यात यावे, असे आवाहन परीक्षा व मूल्यमापन मंडळाचे संचालक डॉ. अजितसिंह जाधव यांनी केले आहे.

विद्यापीठात राष्ट्रीय धोरण सप्ताहातील पोस्टर स्पर्धेत फर्नांडिस, रंजन विजेते

कोल्हापूर : पुढारी वृत्तसेवा

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण जनजागृती सप्ताहाअंतर्गत शिवाजी विद्यापीठात आयोजित पोस्टर प्रदर्शन स्पर्धेत मर्सी फर्नांडिस व पुण्यश्री रंजन यांनी प्रथम क्रमांक पटकाविला.

विद्यापीठाच्या बॅ. बाळासाहेब खर्डेकर ज्ञानस्रोत केंद्रामध्ये शिक्षणशास्त्र अधिविभागाच्या वतीने अधिविभागातील विद्यार्थ्यांसाठी राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण सप्ताहाअंतर्गत (एनईपी २०२० विक @ एसयूके) पोस्टर प्रदर्शन व स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. प्रभारी कुलसचिव डॉ. विलास शिंदे यांच्या हस्ते प्रदर्शनाचे उद्घाटन झाले. याप्रसंगी शिक्षणशास्त्र अधिविभागाच्या प्रमुख डॉ. प्रतिभा

पाटणकर, ज्ञानस्रोत केंद्र संचालक डॉ. धनंजय सुतार, सामाजिक समावेशन केंद्राचे डॉ. अविनाश भाले आणि समन्वयक डॉ. विद्यानंद खंडागळे उपस्थित होते.

प्रदर्शनात सहभागी विद्यार्थ्यांनी राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या अनुषंगाने अभ्यासपूर्ण पोस्टर्सचे सादरीकरण केले. दरम्यान, सायंकाळी स्पर्धेचा निकाल जाहीर करण्यात आला. यात मर्सी फर्नांडिस व पुण्यश्री रंजन यांनी प्रथम, बन्सी होवाळ व ऐश्वर्या कदम यांनी द्वितीय, तर अभिजित गाताडे यांनी तृतीय क्रमांक मिळविला. डॉ. पाटणकर, डॉ. खंडागळे आदींच्या उपस्थितीत विजेत्यांना प्रशस्तीपत्रे प्रदान करण्यात आली.

बदलते उच्च शिक्षण

ब्रिटिशांची सत्ता येईपर्यंत भारतातील शिक्षण विशिष्ट वर्गापर्यंत मर्यादित होते. ब्रिटिश काळात सर्व जाती-धर्माच्या लोकांना, लिंगभेदविरहित शिक्षण सुविधा उपलब्ध झाली. कायद्याने व्यवस्था अस्तित्वात आली तरी, महात्मा जोतिराव फुले आणि सावित्रीबाई फुले यांच्या आणि त्यांच्याप्रमाणे कार्य करणाऱ्या समाजधुरिणांच्या प्रयत्नांतून खऱ्या अर्थाने शिक्षण सर्वांना उपलब्ध असल्याची जाणीव सामान्यांना झाली आणि ते घेऊही लागले. या शिक्षणव्यवस्थेत तेव्हापासून आजवर अनेक बदल झाले आहेत. हे बदल अनेक अंगांनी झाले. त्यातही आज ये बदल येऊ घातले आहेत, त्यांचा वेग प्रचंड आहे.

- डॉ. व्ही. एन. शिंदे

ऑनलाईन
शिक्षणपद्धती
अपरिहार्य

एकविसाव्या शतकामध्ये शिक्षणात काही बदल अपरिहार्य आहेत. ऑनलाईन अध्ययन, अध्यापन पद्धती सुरू करणे काळाची गरज आहे. कार्यक्षम मनुष्यबळ तयार करायचे असेल, त्याच्या क्षमतांचा जास्तीत जास्त वापर व्हावयाचा असेल, तर वेळ हा महत्त्वाचा घटक ठरतो. त्यातही सोयीची वेळ आणि त्या काळात संसाधने उपलब्ध असणे अनिवार्य ठरते. ऑनलाईन शिक्षणपद्धती यास पूरक असल्याने या अभ्यासक्रमांना विद्यार्थी मोठ्या प्रमाणात वाढत आहेत. त्याद्वारे शिक्षण संस्थांना गुणात्मक आणि पायाभूत सुविधांमध्ये बदल करणे अनिवार्य ठरत आहे. मूल्यमापन शिक्षण व्यवस्थेसाठी महत्त्वाचा भाग. या क्षेत्रातही ऑनलाईन पद्धती विकसित होत आहे. काही वर्षांतच ही पद्धती सर्व शिक्षण संस्थांमध्ये येणार आहे. हा बदलही सहज होईल; असे नाही. मात्र तो अपरिहार्य असल्याने टाळता येणार नाही.

बदलले. मात्र शिक्षणव्यवस्था मात्र 'खडू-बोलणे' किंवा 'चांक अँड टॉक' संस्कृती सोडवण्यास तयार नव्हते. काही खासगी शिक्षण संस्था आणि अफवादाने शासकीय संस्थांत आधुनिक तंत्राचा वापर होता. ऑनलाईन संसाधनांचा वापर करून अध्यापन, विषय समाजातून सांगताना होणारे फायदे लक्षात घेऊन हा बदल बहुतांश शिक्षकांनी स्वीकारला. अनेक संस्था ऑनलाईन अभ्यासक्रम सुरू करत आहेत. शिवाजी विद्यापीठही काही ऑनलाईन अभ्यासक्रम सुरू करत आहे.

अस्तित्व, दर्जा टिकविण्याची जबाबदारी

शिक्षण संस्थांना म्हणजेच विद्यापीठे आणि महाविद्यालयांना स्वतंत्र अस्तित्व सिद्ध करावे लागेल. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण अजूनही लोकांपर्यंत पोहोचले नाही. अनेक बदल वेळीच समजून घेऊन त्यातील तरतुदीच्या अनुषंगाने बदल करणे काळाची गरज आहे. राज्य विद्यापीठांना अस्तित्व टिकवण्यासाठी बदलाचे लागणारे आहे. संलग्निकरण पद्धती बंद होणार आहे. पदवी प्रदान करणाऱ्या उच्चशिक्षण संस्था या व्याख्येत उच्च शिक्षण संस्था येणार असल्याने अस्तित्व व दर्जा टिकवण्यासाठी सावध होऊन पावले टाकणे गरजेचे आहे.

(लेखक शिवाजी विद्यापीठात प्रभारी कुलसचिव आहेत.)

राज्यातील खासगी संस्थांचे वारे

ब्रिटिशकाळापासून अनेक उद्योगसमूहांच्या भरीव देणग्या आणि पुढाकारातून शिक्षण संस्था उभ्या राहात असल्या तरी त्या पूर्णतः खासगी स्वरूपाच्या नव्हत्या. केंद्र किंवा राज्य शासनाने या संस्था उभारण्यासाठी आवश्यक पाठबळ दिले. भारतात पूर्णतः खासगी स्वरूपाची शिक्षण संस्था ब्रिटिस पिलानीच्या रूपात १९६४ मध्ये स्थापन झाली. पुढे शासन शिक्षणावर अपेक्षित खर्च करू शकत नाही, हे ओळखून अनेक राज्यांनी खासगी शिक्षण संस्था उभारण्यास परवानगी देण्यास सुरुवात केली. यातूनच मणिपाल विद्यापीठासारखी नामवंत शिक्षण संस्था उभा राहिली. महाराष्ट्रात खासगी संस्थांचे वारे ऐंशीच्या दशकात स्थिरावले. माजी मुख्यमंत्री वसंतदादा पाटील यांनी खासगी आणि विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांना परवानगी देण्याचे धोरण मान्य करून सुरुवात केली. प्रवरा, वारणा, बारामतीतील शिक्षण संस्था खासगी असूनही परिचित आहेत. काही धनिकांनी सामाजिक बांधीलकी जपत, काहींनी व्यावसायिक दृष्टिकोनातून शिक्षण संस्था स्थापन केल्या. त्यांना शिक्षकांच्या वेतनासह सर्व खर्च, विद्यार्थ्यांच्या शुल्कातून भागवावे लागत होते. त्यामुळे शुल्क आवाक्याबाहेर गेले. त्यामुळे गरीब, मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांचे शिक्षण शुल्क शासन भरू लागले. शासनाकडून मिळणारी शिक्षणशुल्काची रक्कम पाहून अनेक संस्थांनी त्यामध्ये भरमसाट वाढ केली. हे ओळखून काही पालक न्यायालयात गेले आणि सर्वोच्च न्यायालयास नियंत्रण ठेवणाऱ्या यंत्रणांची निर्मिती करण्यास सरकारला भाग पाडले. त्याही पुढे जात केंद्र आणि राज्य सरकारांनी प्रवेशासाठी प्रवेश परीक्षा घेण्यास सुरुवात केली. त्यातून १५ टक्के जागा भरण्याची सवलत शिक्षण संस्थांना मिळाली. या कोट्यातील प्रवेशासाठी देणगी घेण्याची प्रकरणेही न्यायालयापर्यंत गेली आणि त्यावरही निर्बंध आले.

देशभर उच्च शिक्षण संस्थांचा विस्तार

महाराष्ट्रासह देशभर उच्च शिक्षण संस्थांचा विस्तार मोठ्या प्रमाणात झाला. मात्र त्यासाठी आवश्यक पायाभूत सुविधांची निर्मिती आणि कुशल अध्यापकांची उपलब्धता याबाबत अनेक शिक्षण संस्था दर्जा टिकवू शकल्या नाहीत. काळाबरोबर न बदलणाऱ्या अनेक शिक्षणशास्त्र, अभियांत्रिकी महाविद्यालयांना टाळे लावावे लागले. काही महाविद्यालये गुणवत्ता टिकवून शासकीय महाविद्यालयांपेक्षा सरस ठरू लागली. एकूणच शैक्षणिक सुविधांचा विस्तार मोठ्या प्रमाणात झाला. तर दुसरीकडे सुमार दर्जा सांभाळत अनेक महाविद्यालये विद्यार्थ्यांना शिक्षण देत आहेत. त्यामुळेच एकिकडे शिक्षणाचा विस्तार होत असताना गुणवत्ता खालावली, हे वास्तव आहे. रोजगारक्षमतेवरही परिणाम झाला. उद्योग-व्यवसायांना हवे तसे मनुष्यबळ मिळत नाही. पूर्वी अभियांत्रिकीची पदवी असणाऱ्या व्यक्तीला घरी शोधत येऊन नोकरी देत. आज नोकरी शोधून कंटाळलेले अनेक पदवीधर घरात आहेत. एकिकडे लाखो पदवीधर स्वतःला सुशिक्षित बेकार म्हणतात, तर दुसरीकडे सैन्यदलातील हजारो अभियंत्यांची पदे रिक्त राहतात.

कोरोना व ऑनलाईन अभ्यासक्रम

अध्ययन-अध्यापन पद्धतीत मात्र पूर्वीपासून कोणताही बदल, अगदी २०२० पर्यंत झाला नाही. शिक्षणव्यवस्थेत अध्ययन-अध्यापन पद्धतीत बदल करण्यास कोरोनाचे संकट कारणीभूत ठरले. कोरोना आपत्तीमध्ये घराबाहेर पडणे अवघड झाल्यानंतर ऑनलाईन शिक्षणपद्धती सर्वदूर पोहोचली. शिक्षण व्यवस्था सर्वांसाठी प्रशिक्षित लोक पुरवणारी. तेथे शिक्षण घेऊन बाहेर पडलेले लोकच मोठमोठे बदल घडवत होते. संगणक, संगणकप्रणाली आणि आधुनिक तंत्रांचा वापर बँकापासून उद्योगापर्यंत सर्वत्र पोचला. अगदी पोस्ट खातेही

ब्रिटिश काळात सध्या अस्तित्वात असणारी उच्च शिक्षण व्यवस्था निर्माण झाली. ऑक्सफर्ड आणि केंब्रिज विद्यापीठांच्या धर्तीवर भारतात सुरुवातीला कोलकाता, मुंबई आणि मद्रास या तीन ठिकाणी विद्यापीठे सुरू झाली. कोणत्याही उच्च शिक्षण देणाऱ्या संस्थेस या विद्यापीठांपैकी एका विद्यापीठाचे संलग्निकरण घेणे बंधनकारक होते. त्यातून संलग्नित महाविद्यालयांची संख्या वाढत गेली. पुढे विद्यापीठेही वाढत गेली. तीन विद्यापीठांनी सुरू झालेल्या उच्च शिक्षण व्यवस्थेत आज १००० पेक्षा जास्त विद्यापीठे आहेत. या विद्यापीठांतील केंद्रीय, खासगी आणि स्वायत्त विद्यापीठे वगळता, अन्य विद्यापीठांना ४३ हजारपेक्षा जास्त महाविद्यालये आणि शैक्षणिक संस्था संलग्नित आहेत.

टाटा उद्योग समूहाचे योगदान

हा शिक्षण व्यवस्थेचा विस्तार ब्रिटिशांचा अंमल असतानाच सुरू झाला. यामध्ये टाटा उद्योग समूहाने मोठे योगदान दिले. विज्ञान आणि तंत्रज्ञानात प्रगती झाल्याखेरीज देशाला प्रगत बनवता येणार नाही, हे ओळखून सर्वांत अगोदर इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स २७ मे १९०९ बंगळूरला स्थापन केली. त्यानंतर टाटा सामाजिक विज्ञान संस्था मुंबईत १९३६ मध्ये स्थापन झाली. १ जून १९४५ ला टाटा इन्स्टिट्यूट ऑफ फंडामेंटल रिसर्चची मुंबईत स्थापना झाली. स्वातंत्र्यानंतर भारतात विज्ञान आणि तंत्रज्ञान अध्ययन-अध्यापनातील अग्रगण्य अशा इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी स्थापन केल्या. अध्ययन, अध्यापन आणि संशोधनाच्या अग्रगण्य मानल्या जाणाऱ्या संस्थांची निर्मिती झाली. व्यवस्थापन क्षेत्रातील इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट हे त्यातील सुपरिचित नाव. व्यवस्थापन क्षेत्रातील अग्रगण्य शिक्षण संस्थांची संकल्पना १९६१ पासून अस्तित्वात आली.

शि...
उच्च शिक्षण क्षेत्राची वाटचाल आणि
शिक्षणाच्या माध्यमातून सर्वंकष व्यक्तिमत्त्व
विकाससाठी एक उत्तम जागीरक पध्दतचे अपेक्षित आहे. देशाला स्वातंत्र्य मिळाल्यापासून
शिक्षणासंदर्भात विविध आयोग व समित्या नेमल्या
गेल्या. त्यांनी महत्त्वपूर्ण सिफारशी केल्या आणि
त्यातून अनेक शैक्षणिक धोरणे राबविली गेली.
आपल्या देशातील शिक्षण क्षेत्राचा विकास झाला.
उच्च शिक्षणाचा विचार करता एक विशिष्ट ध्येयाने
काही महत्त्वपूर्ण उद्दिष्ट घेऊन हे धोरण सादर
करण्यात आले. मुख्यातीला डॉ. कमजुरींगन
यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नेमण्यात
आली होती. त्या समितीने २०१९ मध्ये दिलेल्या
अहवालावर हे धोरण आधारित आहे.
बहुविद्याशास्त्रीय व सव्यक दृष्टिकोन देऊन शिक्षण
संस्था व अभ्यासक्रमांची रचना करणे, शिक्षण
विद्यार्थीकेंद्रित शैल्यासाठी विद्यार्थ्यांना विषयांची
तयारिकता आणि अध्ययनासाठी गतिशीलता
उपलब्ध करून देणे ही या धोरणाची उद्दिष्टे आहेत.

केंद्र शासनाने २९ जुलै
२०२० रोजी राष्ट्रीय शैक्षणिक
धोरण जाहीर केले. त्याला
तीन वर्षे पूर्ण झाली आहेत.
संस्थात्मक परिवर्तनाचीही
प्रक्रिया सुरु झालेली आहे.
ज्ञान, कौशल्ये, प्रवृत्ती आणि
मूल्ये हे उच्च शिक्षणाचे चार
आयाम आहेत. यांची रुजवण
घालणारे विद्यार्थीकेंद्रित
शिक्षण, रोजगारसिमुखता
वृद्धी याबरोबरच एक उत्तम
नागरिक घडवण्यासाठी
शिक्षण कसे उपयुक्त ठरेल
याचा विचार राष्ट्रीय शैक्षणिक
धोरणात करण्यात आला
आहे.

शिक्षण
प्रा. डॉ. श्रीकृष्ण महाजन

विद्यार्थ्यांला गतिशीलता : अकादमिक
श्रेयांक अधिष्ठाण (Academic Bank of
Credit - ABC) ही अभ्यासक्रमातून विद्यार्थ्यांनी
मिळवलेले श्रेयांक साठवणूक करण्यासाठी राष्ट्रीय
पाठ्यक्रमा विकसित करण्यात आलेली ऑनलाईन
प्रणाली आहे. ही प्रणाली नॅशनल अॅकॅडेमिक
डिपॉजिटॉरीच्या माध्यमातून संचालित करण्यात
आली आहे. विद्यार्थ्यांनी कोणत्याही
अभ्यासक्रमात प्रवेश घेतल्यानंतर एबीसीवर खाते
उघडणी व त्याचा एबीसी अकॉउंट त्याने
महाविद्यालयाचा / विद्यापीठाला देणे आवश्यक
आहे. एबीसीवर नोंदणीकृत असलेली उच्च शिक्षण
संस्था (महाविद्यालय/ विद्यापीठ) त्या विद्यार्थ्यांचे
श्रेयांक त्याच्या खात्यावर जमा करेल.
राष्ट्रीय प्रणाली असल्यामुळे देशातील विविध
संस्थांमधून श्रेयांक मिळवण्याची मुभा त्याला मिळू
शकेल. उदा. एक विद्यार्थी एका विद्यापीठात
शिक्षण घेत आहे. त्याने दोन श्रेयांकांचा एक कोर्स
आय.आय.टी.मधून केला व दुसऱ्या सकाळी दोन
श्रेयांकांचा एक कोर्स आय.आय.एम.मधून पूर्ण
केला किंवा स्वयम (SWAYAM) या
पोर्टलवरील कोर्स पूर्ण केला व विद्यापीठ,
आय.आय.टी., आय.आय.एम. आणि स्वयम
त्याचे श्रेयांक त्याच्या खात्यावर जमा करतील.
पदवी देणारी संस्था हे सर्व श्रेयांक एकत्रित
विचारात घेऊन पदवी प्रदान करू शकेल. विविध
ठिकाणांच्या कोर्समुळे विद्यार्थ्यांच्या ज्ञानात व
कौशल्यात भर पडेल. सर्वंकष व्यक्तिमत्त्व
व्यविकासासाठी व रोजगारसिमुखता
वाढवण्यासाठी त्याचा लाभ होईल. त्याचबरोबर
एकाद्या विद्यार्थ्यांचे ठिकाण बदलल्यामुळे
अभ्यासक्रम खंडित होणार नाही. उदा. एखाद्या
विद्यार्थ्यांनी पदवीची दोन वर्षे शिकाजी विद्यापीठ
शेजार पूर्ण केली आणि शिला दिल्लीला नेकरी

मिळाली तर तिचे शिल्या वर्षाचे शिक्षण शिला
तेथील संस्थेतून पूर्ण करात येईल. ५० टक्केपेक्षा
जास्त श्रेयांक ज्या संस्थेतून मिळवलेले आहेत ती
संस्था शिल्याजी विद्यापीठ शिला पदवी प्रदान करू
शकेल. तसेच एखाद्या विद्यार्थ्यांनी पहिले वर्ष
बंगळूरला पूर्ण केले आहे आणि त्याच्या
पालकांची बदली झाल्यामुळे ते राहायला
कोल्हापूरला स्थलांतरित झाला तर तो पुर्वील
शिक्षण येथील महाविद्यालयातून येईल. त्याला
दुसऱा पहिल्या वर्षापासून प्रवेश घ्यावा लागणार
नाही.
कौलपूर्वमधील कोणत्याही महाविद्यालयात
तो दुसऱ्या वर्षात प्रवेश घेऊ शकेल आणि आपले
पदवीचे शिक्षण पूर्ण करू शकेल. बंगळूरमधील
महाविद्यालयाचे पहिल्या वर्षाचे श्रेयांक व
त्यानंतरचे या विद्यापीठातील श्रेयांक विचारात
घेऊन शिल्याजी विद्यापीठ त्याला पदवी प्रदान करू
शकेल. एबीसी खात्यावर कमाल सात वर्षांपर्यंत
त्याचे श्रेयांक वैध राहतील. याचाच अर्थ त्याने
सात वर्षात पदवी पूर्ण केली पाहिजे. तो कालावधी
अभावीत असणार नाही.
संस्थात्मक परिवर्तनाची नोंदी : राष्ट्रीय
शैक्षणिक बोलातील तरतुदीनुसार विद्यापीठ
अनुदान आपोग व शासनाने पारित केलेल्या
मार्गदर्शक सूचना व इतर अहवाल विचारात

उत्तम नागरिक घडविणारे
राष्ट्रीय शिक्षण धोरण

घेतल्यास हे खोल्या संस्थात्मक परिवर्तनाची नोंदी
उरणार आहे. २०३५ नंतर महाविद्यालयांची
संलग्नता संकुचित घेऊन पदवी प्रदान करणाऱ्या
स्वायत्त महाविद्यालयात त्यांचे रुपांतर होईल. उच्च
शिक्षण संस्थांचे संस्थात्मक परिवर्तन विविध प्रकारे
या धोरणातून प्रतिबिंबित झाले आहे. संशोधन
लक्षकेंद्रित विद्यापीठे (Research Intensive
University), अभ्यासन लक्षकेंद्रित विद्यापीठे
(Teaching Intensive University) आणि
पदवी प्रदात स्वायत्त महाविद्यालये (Degree-
warding Autonomous Colleges) असे
प्रकार अस्तित्वात येतील. उतम गुणवत्ता
असलेली महाविद्यालये स्वायत्त झाली आहेत व
पुढे आणखीही होतील. काही स्वायत्त
महाविद्यालयांना संयुक्त पदवी प्रदात दर्जा देण्यात
आला आहे व ही प्रक्रिया पुढे सुरु राहिल.
त्यानंतर त्यांना स्वतंत्रपणे पदवी प्रदात स्वायत्त
महाविद्यालयाचा दर्जा प्राप्त होईल व त्यानंतर
विद्यापीठाऐवजी ते स्वतःची पदवी विद्यार्थ्यांना
देण्यास सक्षम होतील. दुसऱ्या बाजूला एखाद्या
शिक्षण संस्थेची काही महाविद्यालये विविध विद्या
शाखांमध्ये कार्यरत असतील. तर अशा
महाविद्यालयांना जोडून समूह विद्यापीठाची
स्थापना करता येईल. साताऱ्याच्या रत्न शिक्षण
संस्थेच्या तीन महाविद्यालयांना जोडून कर्मवीर
भाऊराव घाटील विद्यापीठाची स्थापना झालेली
आहे. हे समूह विद्यापीठाचे उदाहरण होय.
बहुविद्याशास्त्रीय गुणवान स्वायत्त महाविद्यालयास
एकल विद्यापीठ बनता येऊ शकेल. तसेच काही
इतर महाविद्यालयांना राज्य विद्यापीठाचे/समूह

विद्यापीठाचे षटक महाविद्यालय (Constituent
College) बनत येईल. संस्थात्मक परिवर्तनाची
प्रक्रिया सुरु झालेली आहे. भविष्याचा वेध घेऊन
चिरंजिवि मित्र राष्ट्रध्यासाठी प्रत्येक
महाविद्यालयाला आपली एन-सीटी आराखडी
लढाई आणि त्याप्रमाणे नियोजन करावे लागेल.
त्यासाठी प्रत्येक महाविद्यालयाने संस्थात्मक
विकास आराखडा तयार करणे अपेक्षित आहे.
पदवीची लवचिकता : राष्ट्रीय शैक्षणिक
धोरणातून पदवी अभ्यासक्रमाचा आराखडा चार
वर्षांचा असणार आहे. तथापि त्यामध्ये लवचिकता
असणार आहे. एकाधिक प्रवेश व
एकाधिकनिकास (Multiple Entry Multiple
Exit) ची शोच या आराखडाचात असणार आहे.
काही कालावधीत विद्यार्थ्यांना एक किंवा दोन
वर्षांनंतर शिक्षण सोडावे लागते तर ती त्याची वर्षे
गहापावता नोंदवीत. त्यासाठी निकास घेऊन
त्याला प्रत्यापत्र किंवा पदतिका मिळवता येईल
आणि एक किंवा दोन वर्षांच्या अंतरावर वंचुप्रवेश
(Lateral Entry) करत येईल. ० ते ४ हे विविध
स्तरा शैक्षण व्यवस्थेत असतील. पदवीच्या
प्रथम वर्षाचा स्तर ४,५ असणार असून श्रेयांक ४०
हे ४४ असणार आहेत. प्रथम वर्ष पूर्ण झाल्यानंतर
जर विद्यार्थी बाहेर पडणार असेल तर त्याला
व्यवसायसिमुख उन्हाडी प्रशिक्षण ४ श्रेयांकाचे
घेऊन पदवीपूर्व प्रमाणपत्र (Undergraduate
Certificate) मिळेस. पदवीच्या द्वितीय वर्षाचा
स्तर ५,६ असून ४० ते ४४ श्रेयांक असणार
आहेत. तिसरे वर्ष पूर्ण झाल्यानंतर जर विद्यार्थी
बाहेर पडणार असेल तर त्याला व्यवसायसिमुख

उन्हाडी प्रशिक्षण ४ श्रेयांकाचे घेऊन पदवीपूर्व
पदविका (Undergraduate Diploma)
मिळेस. पदवीच्या तृतीय वर्षाचा स्तर ५,६ असून
४० ते ४४ श्रेयांक असणार आहेत. तृतीय वर्ष पूर्ण
केल्यानंतर देहमीप्रमाणे जर विद्यार्थी बाहेर पडणार
असेल तर त्यास पदवी (Undergraduate
Degree) मिळेस. ज्या विद्यार्थ्यांनी पदवीच्या
चौथ्या वर्षात प्रवेश घ्यायचाचा असेल त्यांना
पदवीच्या (स्तर ४,५ ते ५,५) तीन वर्षांचे मिळून
सिबीपीए ३,५ किंवा ७, टक्केपेक्षा जास्त गुण
असले पाहिजेत. पदवीच्या चतुर्थ वर्षाचा स्तर ६,०
असून ४० ते ४४ श्रेयांक असणार आहेत. चार
वर्षांचा अभ्यासक्रम 'ऑनर्स' पदवी किंवा 'ऑनर्स
विष रिमर्च' पदवी अशा दोन प्रकारचा अनु
शकेल. ऑनर्स पदवीमध्ये मुख्य विषयाच्या
अभ्यासावर भर असेल तर ऑनर्स विष रिमर्च
पदवी पूर्ण करणारा विद्यार्थी पदव्युत्तर पदवीच्या
(Postgraduation) टुसऱ्या वर्षात प्रवेश घेण्यास
पात्र असेल तर चार वर्षांची ऑनर्स विष रिमर्च ही
पदवी ३,५ सीजीपीए किंवा ७, टक्केपेक्षा जास्त
गुण मिळविलेला विद्यार्थी पाचवडी प्रवेशास पात्र
असेल. पदव्युत्तर पदवीच्या प्रथम वर्षाचा स्तर
६,० असून ४० ते ४४ श्रेयांक असणार आहेत
आणि द्वितीय वर्षाचा स्तर ६,५ असून ४० ते ४४
श्रेयांक असतील. द्वितीय वर्ष पूर्ण झाल्यानंतर
विद्यार्थी बाहेर पडणार असेल तर पदव्युत्तर
पदविका (Postgraduate Diploma) मिळेस.
तीन वर्षांची पदवी पूर्ण केलेला विद्यार्थी
पूर्वाप्रमाणेच पदव्युत्तर पदवीच्या प्रथम वर्षास
प्रवेश घेण्यास पात्र असेल. तसेच चार वर्षांची
पदवी पूर्ण केलेला विद्यार्थी पदव्युत्तर पदवीच्या
द्वितीय वर्षात वंचुप्रवेशास (Lateral Entry) पात्र
असेल.

बहुविद्याशास्त्रीय व सर्वंकष दृष्टिकोन :
उच्च शिक्षणातील पदवीचे स्वरूप हे
बहुविद्याशास्त्रीय व्हावे आणि विद्यार्थ्यांचा सर्वंकष
विकास पध्दतित याचा यासाठी पदवी
अहाराखडाची रचनाकरात अस्तित्ता विविध
विषयांचे प्रमाण प्रमावित करणे अपेक्षित आहे.
त्यामध्ये मुख्य विषय (Major), उपविषय
(Minor), मुक्त विकल्प (Open Elective),
कौशल्यवृद्धी (Skill Enhancement),
व्यवसायसिमुख कौशल्य (Vocational Skill),
क्षमतावृद्धी (Ability Enhancement), भारतीय
ज्ञानप्रणाली (Indian Knowledge System),
मूल्यशिक्षण (Value Education), सह-
अभ्यासक्रम उपक्रम (Co-curricular
Activities), प्रत्यक्षक्रमाचे प्रशिक्षण (On Job
Training - OJT), तसेच सामुदायिक व्यस्तता
कार्यक्रम (Community Engagement
Programme) अशा विविध विषय प्रवर्गांचा
समवेत असेल. श्रेयांक प्रणालीप्रमाणे त्याचे
श्रेयांक मूल्यांकन व मूल्यमापन केले जाईल.

अध्यापन अध्वन्य प्रक्रियाची गुणवत्ता :
नाधीनपूर्व व प्रधावी अध्यापन-अध्वन्य पध्दती
अवलंबणे आवश्यक आहे. तसेच गुणवत्तापूर्ण
शिक्षण विद्यार्थ्यांस्येवढी पोहोचवाता येईल.
मानकितेतील बदल आणि नवीन संज्ञान याचा
पुरेसा विचार करून त्या त्या विषयासाठी
वैविध्यपूर्ण अध्यापन पध्दती अवलंबणे अपेक्षित
आहे. गुणवत्तापूर्ण विद्यार्थीव्यस्तता (Student
Engagement) महत्त्वाची उरणार आहे.
त्यासाठी शिक्षकांनी प्रशिक्षण घेणे व स्वतःला
अद्यावत ठेवणे आवश्यक आहे. प्रत्यक्ष
व्यवसायातील उद्योग, व्यवसाय, सामाजिक संस्था
इत्यादींचे संवाद सामूह मैदानिक शिक्षण आणि
प्रत्यक्ष शिक्षण घाटील दरी कमी करता येईल.
तसेच अनुभवधारात अभ्यसन (Experiential
Learning) आणि सहपाठी अध्वन्य
(Participative Learning) यावर भर द्यावा
लाणणार आहे. त्याचबरोबर परीक्षा, मूल्यांकन व
मूल्यमापन पध्दतींमध्ये सुधारणा कराव्या लागणार
आहेत.निष्पती आधारित शिक्षण (Outcome
Based Education) अपेक्षित असल्याने
निष्पतीचे योग्यताय योग्य पध्दतींना जाते तसेच
रोजगारसिमुखता वाढीच्या सन्यथा निर्माण
होतील.
ज्ञान, कौशल्ये, प्रवृत्ती आणि मूल्ये हे उच्च
शिक्षणाचे चार आयाम आहेत. यांची रुजवण
घालणारे विद्यार्थीकेंद्रित शिक्षण आणि
रोजगारसिमुखतावृद्धी, याबरोबरच एक उत्तम
नागरिक घडवण्यासाठी हे शिक्षण कसे
उपयुक्त ठरेल हे शिक्षण क्षेत्रातील सर्व घटकांनी जे
प्रधावी जोडदान द्यायचे आहे, त्यावरच
अवलंबून राहिल. शासन, विद्यापीठ,
संस्थांचालक, प्राचार्य, शिक्षक, विद्यार्थी,
शिक्षकेतर कर्मचारी, उद्योग, व्यवसाय, सामाजिक
संस्था इत्यादी घटकांची भूमिका यासाठी महत्त्वाची
उरणार आहे. मूलभूत सोयी-सुविधा, उत्तम तन्त्र
शिक्षकांच्या नेमणुका, प्रधावी अध्यापन-अध्वन्य,
मूल्यमापनातील सुधारणा इत्यादी महत्त्वाच्या बाबी
लक्षात घेऊनच गुणवत्तापूर्ण शिक्षण देता येणार
आहे तेच या धोरणाचे फलित असेल.
(लेखक हे उच्च शिक्षणतज्ञ असून सध्या
शिल्याजी विद्यापीठात वाणिज्य व व्यवस्थापन
विद्याशाखेचे अधिष्ठाता म्हणून कार्यरत
आहेत.)

गतिमान-दर्जेदार नमुना विश्लेषणात शिवाजी विद्यापीठ अग्रेसर

'आय-स्टेम'च्या पोर्टलवर संशोधकांकडून सर्वाधिक नोंदणी

कोल्हापूर : अल्प कालावधीत गतिमान व दर्जेदार संशोधकीय नमुना विश्लेषण करून देण्यामध्ये शिवाजी विद्यापीठाच्या मध्यवर्ती सुविधा केंद्रातील तीन अत्याधुनिक उपकरणांना देशभरातील संशोधकांची पसंती लाभत आहे. या उपकरणांसाठी भारत सरकारतर्फे विकसित पंतप्रधानांच्या प्रमुख वैज्ञानिक सल्लागारांच्या 'इंडियन सायन्स, टेक्नॉलॉजी अँड इंजिनिअरिंग फॉसिलिटीज मॅप' (आय-स्टेम) या पोर्टलवर सर्वाधिक नोंदणी प्राप्त झाली आहे. 'आय-स्टेम'च्या अधिकृत ट्विटर हँडलवरून ही माहिती देण्यात आली आहे. ही माहिती विद्यापीठाच्या मध्यवर्ती

सुविधा केंद्राच्या सैफ- डीएसटीचे प्रमुख डॉ. राजेंद्र सोनकवडे यांनी दिली.

डॉ. सोनकवडे यांनी दिलेल्या माहितीनुसार, पंतप्रधानांचे वैज्ञानिक सल्लागार, भारत सरकार यांच्यासह विविध वैज्ञानिक विभागांमार्फत देशातील विविध संस्थांना अत्याधुनिक शास्त्रीय उपकरणे देण्यात येतात. या उपकरणांवरील पृथक्करणासाठी 'आय-स्टेम'चे (बंगळूरु) पोर्टल निरीक्षण व नोंदणी सुविधा प्रदान करते. या पोर्टलवर देशभरातील २२७७ संस्थांची २५ हजार ८८१ शास्त्रीय उपकरणे नोंद आहेत. या नोंदणीमध्ये महाराष्ट्र चौथ्या क्रमांकावर आहे. महाराष्ट्रातून १७२ संस्थांनी या

पोर्टलवर नोंदणी केली आहे.

पोर्टलवरील माहितीनुसार, भारतात संशोधकीय नमुना विश्लेषणासाठी आठ उपकरणे सर्वाधिक वापरली जातात. त्यामध्ये शिवाजी विद्यापीठातील मध्यवर्ती सुविधा केंद्रातील (सीएफसी) सोफिस्टिकेटेड ऑनॅलिटिकल इन्स्ट्रुमेंट फॉसिलिटी (सैफ-डीएसटी) केंद्रातील एक्स-रे पॉवर डिफ्रॅक्शन (एक्सआरडी), फोरियर ट्रान्सफॉर्म इन्फ्रारेड स्पेक्ट्रोमीटर (एफटीआयआर), थर्मोग्रॅव्हिमेट्रिक ऑनॅलिसिस -डिफ्रन्शियल थर्मल ऑनॅलिसिस -डिफ्रन्शियल स्कॅनिंग कॅलोरीमीटर (टीजीए-डीटीए-डीएससी) या तीन उपकरणांची सर्वाधिक मागणी असणारी उपकरणे म्हणून नोंद झाली आहे.

विश्लेषणाद्वारे विद्यापीठास

दोन वर्षात ३३ लाखांचे शुल्क

विद्यापीठातील विविध १४ उपकरणांद्वारे करण्यात आलेल्या विश्लेषणातून २०२१-२२ आणि सन २०२२-२३ या दोन आर्थिक वर्षांमध्ये अनुक्रमे १०,३३,७०० आणि २३,२८,४६९ असे ३३ लाख ६२ हजार १६९ रुपयांचे शुल्क प्राप्त झाले आहे.

तीन उपकरणांमधून कोणते विश्लेषण होते?

एक्सआरडी उपकरणाद्वारे संशोधकांनी बनवलेल्या रासायनिक पदार्थांमधील अणूंची रचना, त्यांचा आकार, प्रकार हे गुणधर्म अभ्यासले जातात. एफटीआयआर उपकरण पदार्थांच्या रासायनिक गुणधर्मातील घटक कोणता आहे, हे शोधून काढण्यासाठी अतिशय उपयुक्त ठरते. टीजीए-डीटीए-डीएससी हे उपकरण पदार्थांवर कमी-अधिक प्रमाणात होणारा उष्णतेचा परिणाम आणि तत्सम गुणधर्मांच्या अनुषंगाने माहिती विश्लेषित करण्याच्या कामी उपयुक्त ठरते.

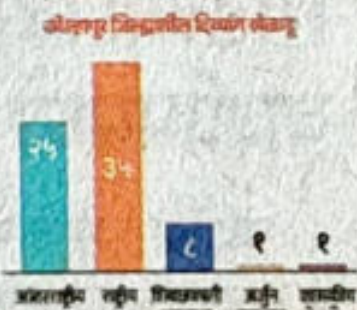
क्रीडा विद्यापीठ स्थापन करा

क्रीडा क्षेत्रातून सूर; वैविध्यपूर्ण अभ्यासक्रमाचीही मागणी

वेदिका चौकी, नवरात्र पुजेला

क्रीडा विद्यापीठ आमच्या हाताचे गाण - ५

कोल्हापूर, २२ ए. शिवाजी विद्यापीठात स्थापन करावी, असा एक प्रस्ताव काँग्रेसच्या प्रदेश समितीने ठरवला आहे. त्याच वेळीच काँग्रेसच्या प्रदेश समितीने शिवाजी विद्यापीठात स्थापन करावी, असा एक प्रस्ताव काँग्रेसच्या प्रदेश समितीने ठरवला आहे. त्याच वेळीच काँग्रेसच्या प्रदेश समितीने शिवाजी विद्यापीठात स्थापन करावी, असा एक प्रस्ताव काँग्रेसच्या प्रदेश समितीने ठरवला आहे.

• क्रीडा विकासासाठी जाणकारांसोबत संवाद साधला असता, क्रीडा विद्यापीठ स्थापन करण्याचा सूर उमटला. त्यावर शिवाजी विद्यापीठाने पाऊल टाकत नवीन त्रैवार्षिक पदवीस्तरीय क्रीडा अभ्यासक्रम सुरू करण्याची घोषणा करून क्रीडा क्षेत्रात करिअर करणाऱ्यांना दिलासा दिला.

क्रीडाविषयक नवीन त्रैवार्षिक पदवीस्तरीय अभ्यासक्रम शिवाजी विद्यापीठात यंदापासून प्रारंभ; खेळाडूंच्या करिअरला प्राधान्य

कोल्हापूर, २२ ए. शिवाजी विद्यापीठात यंदापासून बी. ए. (स्पोर्ट्स) हा क्रीडाविषयक नवीन त्रैवार्षिक पदवीस्तरीय अभ्यासक्रम सुरू होत आहे. क्रीडा व शारीरिक शिक्षण संकायाकडे डॉ. संजय बनसोडे यांनी त्याबाबतची माहिती

दिल्याची माहिती दिली होती. त्या अनुषंगाने क्रीडा अधिविभागाने खेळाडूंच्या करिअरचा विचार करून हा अभ्यासक्रम सुरू केला आहे.

शिवशाळा

एम्. एम्.पी. एच. अभ्यासक्रम सुरू होत आहे. असेही त्यांच्या यादीत सूचित केले आहे.

एच.एम्.एम्.पी. एच. अभ्यासक्रमाचा इच्छुक होत असल्याबाबतचे स्वागत करणे व शारीरिक शिक्षणामध्ये तत्परता राखणे

शिवाजी विद्यापीठाच्या

परीक्षा आजपासून पूर्ववत

कोल्हापूर : अतिवृष्टीच्या इशारामुळे शिवाजी विद्यापीठाने पदवी आणि पदव्युत्तर विभागाच्या परीक्षा स्थगित केल्या होत्या. उन्हाळी सत्रातील परीक्षा उद्या, सोमवारपासून पूर्ववत सुरू होणार आहेत. कोल्हापूर, सांगली, सातारा जिल्हातील अतिवृष्टीच्या इशारामुळे विद्यापीठाने बुधवार (ता. २६) ते शुक्रवार (ता. २८) दरम्यानच्या परीक्षा स्थगित केल्या होत्या. स्थगित केलेल्या या परीक्षांचे वेळापत्रक विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर प्रसिद्ध केले जाणार आहे. मात्र, सोमवारपासून विद्यापीठाच्या पदवी, पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांच्या परीक्षा पूर्वनियोजित वेळापत्रकाप्रमाणे होतील. त्यात बी. टेक. (प्रथम वर्ष), बी. फार्मसी (द्वितीय, तृतीय आणि अंतिम वर्ष), एमबीए (भाग एक आणि दोन), एमसीए (भाग एक आणि दोन) अभ्यासक्रमांच्या परीक्षांचा समावेश आहे. त्यासाठी एकूण ३२१५ विद्यार्थ्यांनी नोंदणी केली असल्याची माहिती परीक्षा व मूल्यमापन मंडळाचे संचालक डॉ. अजितसिंह जाधव यांनी दिली.

नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची तीन वर्षे

केंद्राने राबवलेल्या विविध उपक्रमांचा आढावा

नवी दिल्ली, ता. ३० (पीटीआय) : देशामध्ये ३४ वर्षे जुन्या शैक्षणिक धोरणाऐवजी नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण राबविण्याबाबतच्या केंद्र सरकारच्या निर्णयाला आज तीन वर्षे झाली. मागील तीन वर्षांत केंद्राने या धोरणाअंतर्गत अनेक उपक्रम राबवले आहेत. केंद्राने राबवलेल्या या उपक्रमांपैकी प्रमुख दहा उपक्रमांचा आढावा.

१ पायाभूत टप्प्यासाठी 'राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखडा' (एनसीएफ एफएस)

वयवर्ष तीन ते आठ या गटातील मुलांसाठी सामायिकपणे तयार करण्यात आलेला अशा पद्धतीचा हा पहिलाच आराखडा आहे. या आराखड्याअंतर्गत फेब्रुवारी महिन्यापासून 'जादुई पेटारा' ही संकल्पना राबविण्यास सुरुवात करण्यात आली आहे. या संकल्पनेनुसार, विद्यार्थ्यांना अभ्यासाची गोडी लागावी यासाठी रंजक शैक्षणिक साहित्य आणि खेळांच्या माध्यमातून शिक्षण दिले जात आहे.

२ 'विद्याप्रवेश'

राष्ट्रीय शैक्षणिक संशोधन आणि प्रशिक्षण परिषदेच्या (एनसीईआरटी) माध्यमातून पहिलीमध्ये प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी 'विद्याप्रवेश' नावाचा तीन महिन्यांचा अभ्यासक्रम तयार करण्यात आला आहे. या अभ्यासक्रमाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांची पहिलीच्या अभ्यासक्रमासाठीची पूर्वतयारी करून घेण्यात येत आहे. देशातील सिक्किम, मणिपूर आणि केरळ ही राज्ये वगळता अन्य सर्व राज्यांनी आणि केंद्रशासित प्रदेशांनी २०२२-२३मधील शैक्षणिक वर्षापासून 'विद्याप्रवेश' हा उपक्रम सुरू केला आहे.

३ 'पीएमश्री' योजना

या योजनेअंतर्गत असलेल्या शाळांमध्ये विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष कार्यानुभवाच्या माध्यमातून शिक्षण देण्यात येणार आहे. त्याचप्रमाणे शाळांत पायाभूत आणि आधुनिक सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येणार आहेत. पंतप्रधान मोदींनी २९ जुलैला या योजनेअंतर्गत देण्यात येणाऱ्या निधीपैकी पहिल्या टप्प्यातील निधीचे वितरण केले.

४ भारतीय भाषांत शिक्षणाला प्रोत्साहन

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाद्वारे भारतीय भाषांतून शिक्षणाला प्राधान्य देण्यात येत आहे. या अंतर्गत अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेने (एआयसीटीई) देशभरातील १२ राज्यांतील अभियांत्रिकीचे ४९ अभ्यासक्रम प्रादेशिक भाषांतून शिकविण्यास परवानगी दिली आहे. 'एमबीबीएस' हा वैद्यकीय अभ्यासक्रम आता हिंदीतूनही शिकविण्यात येणार आहे. त्याचप्रमाणे विद्यापीठ सामाईक प्रवेश परिक्षा, जेईई आणि एनईईटी या अभियांत्रिकी आणि वैद्यकीय शिक्षणाच्या अभ्यासक्रमांसाठीच्या प्रवेश परिक्षा १३ प्रादेशिक भाषांतून घेण्यात येणार आहे. त्याचप्रमाणे पाठ्यपुस्तके देखील प्रांतिक भाषांत भाषांतरित करण्यात येत आहेत.

५ एकाचवेळी दोन अभ्यासक्रमांना प्रवेश

केंद्रीय अनुदान आयोगाने नुकत्याच काढलेल्या परिपत्रकानुसार आता, विद्यार्थ्यांना एकाचवेळी दोन अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेता येणार आहे. पीएचडी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना मात्र ही योजना लागू होणार नाही.

६ तज्ज्ञ 'मार्गदर्शक प्राध्यापक' नेमता येणार

विद्यापीठे आणि उच्चमहाविद्यालयांत विविध विषयातील तज्ज्ञांना 'प्राध्यापक' म्हणून नेमता येणार आहे. यासाठी शैक्षणिक पात्रतेचे बंधन शिथिल करण्यात आले आहे. यासाठी 'प्रोफेसर ऑफ प्रॅक्टिस' ही योजना केंद्रीय विद्यापीठ अनुदान आयोगाने लागू केली आहे. यामध्ये देशभरातील सुमारे पावणेसात हजार तज्ज्ञांची नोंद करण्यात आली आहे.

७ पदवी अभ्यासक्रम ४ वर्षांचा

देशातील १०५ विद्यापीठांनी २०२३ पासून पदवी अभ्यासक्रमाचा कालावधी चार वर्षांचा केला आहे. या अभ्यासक्रमाची दोन वर्षे पूर्ण झाल्यानंतर, संबंधित अभ्यासक्रमाचे पदविका प्रमाणपत्र मिळणार आहे.

८ विदेशातही आयआयटी

भारतीय तंत्रज्ञान संस्था (आयआयटी) मद्रास ही अभियांत्रिकीचे शिक्षण देणारी संस्था टांझानियामध्ये 'आयआयटीची' शाखा सुरू करत आहे. आयआयटी दिल्ली ही अबुधाबी येथे आणि आयआयटी खरगपूर ही मलेशियात आयआयटीची शाखा सुरू करत आहे.

९ परदेशी विद्यापीठे भारतात

परदेशी विद्यापीठांना त्यांच्या शाखा भारतात सुरू करण्यासाठीची सुधारित मार्गदर्शक तत्वे लवकरच जाहीर करण्यात येणार आहेत.

१० उच्च शिक्षण

उच्चशिक्षणाच्या धोरणात्मक निर्णयासाठी यूजीसी, एआयसीटीई, एनसीटीई यांच्या समवेशातून सामायिक संस्थेच्या निर्मितीसाठी प्रयत्न

सकाळ

डीकेटीईमध्ये राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाबाबत चर्चासत्र

इचलकरंजी : येथील डीकेटीईमध्ये राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणअंतर्गत चर्चासत्र पार पडले. दर्जेदार तांत्रिक अभ्यासक्रम चालू वर्षापासून उपलब्ध करून देण्यासाठी डीकेटीई सज्ज झाली आहे, अशी माहिती यावेळी संस्थच्या प्रभारी संचालिका प्रा. डॉ. एल.एस.आडमुठे यांनी दिली. डॉ. एस. के. शिरगावे यांनी शैक्षणिक धोरण लागू करण्याचे फायदे, अभ्यासक्रमाच्या सुधारणेबात आणि नवीन अभ्यासक्रम सुरु करण्याबाबत वेळेवर निर्णय घेता यावेत यासाठी अभ्यास मंडळाच्या संदर्भात नियम व इतर प्रणाली यावर मागदर्शन केले. अभियांत्रिकी शिक्षणासाठी व विद्यार्थ्यांमध्ये कौशल्य विकसित करण्यासाठी २४ आठवड्यांची इंटर्नशिप अनिवार्य करण्याबाबत तसेच विद्यार्थ्यांनी परेदशात जाण्याची संधी उपलब्ध करून देण्याबाबत चर्चा झाली. कार्यशाळेत महाविद्यालयातील १०० हून अधिक प्राध्यापकांनी सहभाग घेतला. यावेळी मानद सचिव डॉ. सपना आवाडे यांचे विशेष मार्गदर्शन लाभले.

तरुण भारत

एम. फिल., पीएच. डी. कोर्सवर्क परीक्षेला २८ ऑगस्टपासून प्रारंभ

कोल्हापूर : शिवाजी विद्यापीठ अंतर्गत मार्च-एप्रिल २०२३ सत्रातील एम. फिल., पीएच. डी. कोर्सवर्क अभ्यासक्रमाच्या परीक्षा २८ ऑगस्टपासून सुरु होणार आहेत. शिवाजी विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर या कोर्स वर्क परीक्षेच्या बदललेल्या तारखांची माहिती उपलब्ध आहे. तरी याची दखल घ्यावी, असे आवाहन विद्यापीठातील परीक्षा व मुल्यमापन मंडळाचे संचालक डॉ. अजितसिंह जाधव यांनी केले आहे.